

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การบำรุงมารดาบิดาที่ปรากฏในมงคลสูตร” ในครั้งนี้ ผู้วิจัย
ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการบำรุงมารดาบิดาที่ปรากฏในมงคลสูตร
 ๒. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมและเป็นปทัชชหักรต่อการบำรุงมารดาบิดา
 ๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของการบำรุงมารดาบิดาตามแนวทางมงคลสูตร
- การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลัก คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรอง คือ หนังสืออรรถกถา ตำราวิชาการและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพอสรุปเนื้อหาสาระประเด็นสำคัญได้ดังนี้

๕.๑ แนวคิดเรื่องการบำรุงมารดาบิดาที่ปรากฏในมงคลสูตร

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องการบำรุงมารดาบิดาในมงคลสูตร พอสรุปได้ว่ามงคลที่ ๑๑ มาตาศิลาปฏิบัติคุณ การบำรุงมารดาบิดา ถือเป็นอุดมมงคลที่ทรงคุณค่าและสำคัญยิ่งข้อหนึ่งในมงคลสูตร ๓๘ ประการ มงคลข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงเรื่องของหน้าที่ของบุตรผู้ประเสริฐพึงกระทำ บำรุงตอบแทนคุณบิดามารดาไว้ในหลักธรรมทศ ๖ ซึ่งปรากฏในสังคัลลสูตร คือ

๑. ท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ หมายถึง บิดามารดาเลี้ยงดูบุตรมาตั้งแต่ในครรภ์ จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นบุตรจึงควรกระทำตอบแทนคุณท่านด้วยการเลี้ยงดู บำรุงดูแลท่าน โดยเฉพาะเมื่อท่านทั้งสองแก่ชราภาพ

๒. ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน หมายถึง เมื่อบุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่สามารถทำกิจการงานแทนบิดามารดาได้แล้ว บุตรควรรับหน้าที่เป็นตัวแทนของบิดามารดาในการช่วยกระทำกิจการงานต่างๆ เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของบิดามารดาเพื่อให้ท่านไม่ต้องทุกข์ยากลำบากอีก เพราะท่านทั้งสองได้ทุกข์ยากลำบากในการทำงานเพื่อเลี้ยงดูบุตรมามากแล้ว

๓. ดำรงวงศ์ตระกูลของท่าน หมายถึง บุตรจะต้องทำหน้าที่ในการสืบต่อวงศ์ตระกูลของบิดามารดา เพื่อให้ตระกูลได้ดำรงอยู่ต่อไป

๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นทายาท หมายถึง บุตรพึงเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อการสร้างความรัก ความสามัคคี ให้เกิดมีขึ้นในหมู่เครือญาติ และปฏิบัติตนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ที่เหมาะสมควรแก่การเป็นทายาทของท่าน

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ หมายถึง การทำบุญอุทิศถือเป็นหน้าที่ของบุตรพึงกระทำให้แก่บิดามารดา ทั้งในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูตเวทีที่บุตรมีต่อบิดามารดาอย่างไม่เสื่อมคลาย

วิธีการสนองคุณ ๕ ประการดังกล่าวนี้ เป็นการตอบแทนคุณทางกาย ส่วนวิธีการสนองคุณทางใจนั้น เราต้องปฏิบัติชอบในท่านด้วยสัมปทา ๔ ประการ คือ

๑. ชักนำท่านให้มีศรัทธาให้ตั้งมั่นอยู่ในศรัทธา

๒. ชักนำท่านเมื่อไม่มีศีลให้ตั้งอยู่ในศีล

๓. ชักนำท่านเมื่อไม่มีจาคะให้ยินดีในการบริจาค

๔. ชักนำท่านเมื่อไม่มีปัญญาให้อบรมปัญญา

การบำรุงมารดาบิดาอย่างสูงสุด พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสรรเสริญ การบำรุงมารดาบิดาทางด้านจิตใจว่ามีอานิสงส์มากกว่าการบำรุงมารดาทางกาย เพราะการบำรุงทางด้านของจิตใจผู้เป็นมารดาบิดานั้น เป็นการนำพาให้ท่านได้หลุดพ้นจากกิเลส

๕.๒ หลักธรรมที่ส่งเสริมและเป็นปฏิปักษ์ต่อการบำรุงมารดาบิดา

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการบำรุงมารดาบิดา มี ๒ ประเภท คือ

๑. หลักธรรมที่ส่งเสริมต่อการบำรุงมารดาบิดา เป็นหลักธรรมฝ่ายกุศลที่ช่วยเหลืออุปการะ สนับสนุนให้บุตรธิดาได้นำมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดเป็นมงคลแก่ชีวิต เป็นที่สิ่งที่ดีงามนำมาซึ่งความสุข ความเจริญแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว คือ

๑. หลักกตัญญูตเวที เป็นหลักแห่งคุณธรรมของบุตรธิดาอันพึงมีต่อบุพการีชน

๒. หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักแห่งความประพฤติดันประเสริฐ

๓. หลักอิทธิบาท ๔ เป็นทางดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

๔. สังคหวัตถุ ๔ ๕. เป็นหลักแห่งการครองเรือน

๕. ทิส ๖ ข้อประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆที่อยู่รอบตัวเราดุจทิสทั้ง ๖

๖. การวะ ๖ หลักธรรมแห่งความนอบน้อม

๗. สมชีวิตรรม ๔ หลักประพฤติปฏิบัติของคู่สามีภรรยา

๒. หลักธรรมเป็นปฏิกิริยาต่อการบำรุงมารดาบิดา จัดเป็นหลักธรรมฝ่ายอกุศล บุตรธิดาไม่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ เพราะเป็นไปแห่งความเลื่อม และความทุกข์ทั้งมวล หลักธรรมดังกล่าวได้แก่

๑. อกุศลมูล ๓ รากเหง้าแห่งความชั่วทั้งปวง
๒. อบายมุข ๖ เหตุนำมาซึ่งความเลื่อมและความฉิบหายทั้งปวง
๓. อคติ ๔ ความลำเอียง ความไม่ซื่อตรง
๔. ปมาพธรรม ความประมาทในชีวิต
๕. มานะ ๕ ความถือตัว ยึดมั่นถือมั่น ความหยิ่ง

บุตรธิดาเมื่อรู้หลักธรรมที่เกี่ยวกับการบำรุงมารดาบิดาทั้งฝ่ายอกุศล และหลักธรรมฝ่ายอกุศล ดังกล่าวแล้ว ควรจะนำไปศึกษาพิจารณาอย่างถ่องแท้ เลือกกระทำแต่สิ่งที่ดี มีประโยชน์ บังเกิดคุณค่าต่อชีวิต หลีกเว้นจากหลักธรรมฝ่ายอกุศลอันนำไปสู่ความทุกข์

๕.๓ คุณค่าของการบำรุงมารดาบิดาตามแนวทางมงคลสูตร

การบำรุงมารดาบิดาตามแนวทางมงคลสูตร พอสรุปได้ ๓ ประการ คือ

๑. คุณค่าต่อตนเอง สำคัญที่ความประพฤติดังงามที่ตนเองหรือบุตรธิดาในการนำมาปรนนิบัติ ดูแล รับใช้บำรุงมารดาบิดาให้มีบังเกิดแต่ความสุข เพราะการบำรุงมารดาบิดาในทางพุทธศาสนาถือเป็นอุดมมงคลสูงสุดในชีวิต

๒. คุณค่าต่อครอบครัว ถือเอาบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวระหว่างมารดาบิดาและบุตรธิดาเป็นหลัก สร้างความอบอุ่นให้บังเกิดขึ้นแก่ครอบครัว เมื่อครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็ย่อมจะมีความเจริญไปด้วย ภายใต้อำนาจอันดีงามแห่งพุทธศาสนา

๓. คุณค่าต่อสังคม จากหลักธรรมคำสอนเรื่อง สรรพสาส์น จาคะและปัญญา ถ้าบุตรธิดานำมาประพฤติปฏิบัติต่อท่านทั้งสองอย่างถูกต้องแล้ว ย่อมบังเกิดคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อตนเอง ยังส่งผลถึงครอบครัว สังคมและประเทศชาติให้เจริญขึ้นได้อีกด้วย

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นหลายอย่างที่ควรนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

๑) สถานศึกษาต่าง ๆ ควรจะมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการนำเอาหลักธรรมคำสอนมาให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องของการดูแลบำรุงบิดามารดาของตนมากขึ้น

๒) ตามหน่วยงานราชการควรจัดงานส่งเสริมคุณค่าพัฒนาจิตใจให้เกิดความสำนึกในพระคุณของบิดามารดามากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันเด็ก เป็นต้น

๓) พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนเรื่องการบำรุงบิดามารดาให้แก่เยาวชน ในการช่วยปลูกฝังคุณค่าทางจิตใจให้กับเด็กได้นำไปปฏิบัติต่อพ่อแม่

๒. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ค้นพบประสบแนวทางการศึกษาหลายอย่างซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อไปนี้

๑) วิธีการบำรุงมารดาบิดาตามแนวทางมงคลสูตร : กรณีศึกษาสามเณรวัดทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๒) ศึกษาการบำรุงมารดาบิดาตามแนวทางมงคลสูตรของนักเรียนมัธยมปลายโรงเรียนพิบูลมังสาหาร อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี